

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА».

Серія: «Економічні науки»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL «INTERNAUKA».

Series: «Economic sciences»

ISSN 2520-2294 (print)
ISSN 2709-5444 (online)

№ 7(75)/2023

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ІНТЕРНАУКА».**

Серія: «Економічні науки»

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
«INTERNAUKA».**

Series: «Economic sciences»

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

*Свідоцтво
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
КВ № 22443-12343Р*

№ 7 (75)

Київ 2023

ББК 65
УДК 33
М-43

Повний бібліографічний опис всіх статей Міжнародного наукового журналу «Інтернаука». Серія: «Економічні науки» представлено в: **Index Copernicus International (ICI); Polish Scholarly Bibliography; ResearchBib; Наукова періодика України.**

Журнал зареєстровано в міжнародних каталогах наукових видань та наукометричних базах даних: Index Copernicus International (ICI); Polish Scholarly Bibliography; ResearchBib; Ulrichsweb Global Serials Directory; Google Scholar; Наукова періодика України; Bielefeld Academic Search Engine (BASE); Electronic Journals Library; Open J-Gate; Academic keys; Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky.

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

Видання включене до Переліку наукових фахових видань МОН України (категорія «Б»)

Наказ МОН України № 1643 від 28.12.2019

Спеціальності:

- 051 Економіка
- 071 Облік і оподаткування
- 072 Фінанси, банківська справа та страхування
- 073 Менеджмент
- 075 Маркетинг
- 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
- 241 Готельно-ресторанна справа
- 281 Публічне управління та адміністрування
- 292 Міжнародні економічні відносини

Засновники:

1. Київський кооперативний інститут бізнесу і права.
2. Приватна установа «Науково-дослідний інститут публічного права».
3. Громадська організація «Міжнародна академія освіти і науки».
4. Товариство з обмеженою відповідальністю «Фінансова Рада України».

У журналі опубліковані наукові статті з актуальних проблем економічної науки.

Для наукових працівників, викладачів, студентів економічних спеціальностей, працівників фінансово-кредитних установ та підприємницьких структур й інших зацікавлених осіб.

Матеріали публікуються мовою оригіналу в авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

У відповідності із Законом України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей і матеріалів цієї збірки, посилання на авторів та видання є обов'язковими.

© Автори статей, 2023

© Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».

Серія: «Економічні науки», 2023

ISSN 2520-2294 = Internauka. Seria: Ekonomičeskie nauki (Kiev)/Meždunarodnyj naučnyj žurnal "Internauka".
Seria: Ekonomičeskie nauki

Редакція:

Головний редактор: **Камінська Тетяна Григорівна** — доктор економічних наук, професор, Генеральний директор Education in Ukraine (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

Бардаш Сергій Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Безверхий Костянтин Вікторович — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Белялов Талат Енверович — доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри підприємництва та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна)

Гринько Алла Павлівна — доктор економічних наук, професор, декан факультету менеджменту Харківського державного університету харчування та торгівлі (Харків, Україна)

Дмитренко Ірина Миколаївна — доктор економічних наук, доцент, професор Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

Зось-Кіор Микола Валерійович — доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (Полтава, Україна)

Ільїн Валерій Юрійович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку, контролю та оподаткування агробізнесу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (Київ, Україна)

Клочан В'ячеслав Васильович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу Миколаївського національного аграрного університету (Миколаїв, Україна)

Красноручький Олексій Олександрович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (Харків, Україна)

Курило Людмила Ізидорівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та управління бізнесом Національного університету «Києво-Могилянська академія» (Київ, Україна)

Левицька Світлана Олексіївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

Назаренко Інна Миколаївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічного контролю та аудиту Сумського національного університету (Суми, Україна)

Олійник-Данн Олена Олександрівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Охріменко Ігор Віталійович — доктор економічних наук, професор, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Паска Ігор Миколайович — доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна)

Русіна Юлія Олександрівна — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна)

Скриньковський Руслан Миколайович — кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій Закладу вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» (Львів, Україна)

Сопко Валерія Василівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Танклевська Наталія Станіславівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрного університету (Херсон, Україна)

Тарасенко Ірина Олексіївна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна)

Токар Володимир Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Фоміна Олена Володимирівна — доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Ходжаян Аліна Олександрівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Horska Elena — Dr.h.c.Prof. Dr. Ing Professor Marketing and Management, Dean of the Faculty of Economics and Management of the Slovak University of Agriculture in Nitra (Slovak Republic)

Imamov Khamdilla — PhD, доцент Ташкентського державного економічного університету (Ташкент, Узбекистан)

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА

Сидорчук Анатолій Андрійович ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ УПРОДОВЖ ЕТАПІВ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ДОМОГОСПОДАРСТВ...	10
Галіцина Ольга Володимирівна, Гузь Михайло Михайлович, Негода Анна Вікторівна СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД	14
Гарматій Сергій Васильович НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	22
Далик Володимир Петрович, Каспрук Святослав Ігорович, Бурмеа Тарас Романович, Бурмеа Юрій Романович, Ярмус Степан Станіславович, Келеберда Тарас Володимирович ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	30
Завадська Олена Миколаївна, Зав'ялова Марина Володимирівна, Кабанова Олена Олександрівна ЛОГІСТИКА ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	38
Мігалатій Олександр Вікторович ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	45
Мрихіна Олександра Борисівна, Козевич Ростислав Ігорович, Ченьфань Хуан, Косач Андрій Іванович МОНІТОРИНГ ГОТОВНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ РОБІТ БІЗНЕС-СТРУКТУР ДО КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ	50
Назарко Світлана Олексіївна, Баришнікова Віра Вячеславівна, Марущак Світлана Миколаївна SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ В ПЕРСПЕКТИВІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	60
Погребняк Андрій Тарасович ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	67
Хмиз Мар'яна Василівна, Павленчик Наталія Федорівна, Павленчик Анатолій Олександрович, Терлецька Вікторія Олександрівна РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ БІЗНЕС-СТРУКТУРОЮ	74

Черничко Тетяна Володимирівна, Нестерова Світлана Василівна, Черничко Станіслав Станіславович, Фединець Мирослав Мирославович ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	82
---	----

Човнюк Юрій Васильович, Гасанова Саїда Фарухівна, Чередніченко Петро Петрович, Міщенко Олена Дмитрівна РОЗРОБКА ОПТИМАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЛОГІСТИКИ СКЛАДУВАННЯ СПОРТИВНИХ ТОВАРІВ, ТУРИСТИЧНОГО ТА АЛЬПІНІСТСЬКОГО СПОРЯДЖЕННЯ.....	90
---	----

МАРКЕТИНГ

Антонченко Мирослава Юріївна, Шевченко Олена Леонідівна, Шишигіна Лілія Сергіївна ТОВАР ЯК СКЛАДОВА ЗОВНІШНЬОЇ ОБОЛОНКИ БРЕНДА: СТРУКТУРИЗАЦІЯ ПОГЛЯДІВ	113
--	-----

Казнодій Віталій Олександрович КОНЦЕПЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	119
--	-----

Підгурська Вікторія Олександрівна ВИКОРИСТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ НА РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ	125
---	-----

МЕНЕДЖМЕНТ

Устименко Олег Олександрович, Прохоренко Олена Вікторівна РОЗПОДІЛ ФАКТОРІВ ПОПИТУ НА ІТ-АУТСОРСИНГ МІЖ РІЗНИМИ КЛАСТЕРАМИ АУТСОРСИНГОВИХ ПРОЄКТІВ	131
--	-----

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Рудаченко Ольга Олександрівна, Пискун Леся Миколаївна ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ КРАЇНИ	141
---	-----

Ткачук Андрій Павлович, Кривешко Ольга Володимирівна ДО ПРОБЛЕМ ЦІНОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ РІТЕЙЛУ В УМОВАХ ВІЙНИ	148
---	-----

Шевченко Алла Олексіївна ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ.....	156
---	-----

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Бондарук Таїсія Григорівна, Богріновцева Людмила Миколаївна РОЛЬ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ЯК ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ	163
--	-----

Демчишак Назар Богданович, Паславська Роксолана Юріївна, Сас Світлана Петрівна ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	170
---	-----

Завадська Діана Володимирівна МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БАНКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	176
---	-----

Заєць Ростислав Володимирович, Коваленко Дмитро Іванович
ФІНАНСУВАННЯ ЗЕЛЕНИХ ПРОЄКТІВ ЯК МОЖЛИВІСТЬ АКТИВІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ.... 190

Пакош Олег Олександрович, Золковер Андрій Олександрович
ЗАПРОВАДЖЕННЯ БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ..... 196

Руцишин Марія Олегівна
ОПТИМІЗАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ВІТЧИЗНЯНИХ
ПІДПРИЄМСТВ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ..... 202

ІНШЕ

Малінов Владислав Андрійович
БІОЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ АПК В УКРАЇНІ:
ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ 208

CONTENTS**ECONOMY**

Sydorchuk Anatoliy THE FINANCIAL SUSTAINABILITY DURING HOUSEHOLD LIFE-STAGES.....	10
Galitsyna Olga, Huz Mykhailo, Negoda Anna STATISTICAL ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE IN THE PRE-WAR PERIOD	14
Harmatii Serhii SCIENTIFIC AND PRACTICAL APPROACHES TO RESEARCH IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY.....	22
Dalyk Volodymyr, Kaspruk Svyatoslav, Burmekha Taras, Burmekha Yurii, Yarmus Stepan, Keleberda Taras STUDY OF THE DEVELOPMENT POTENTIAL OF THE ENTERPRISE	30
Zavadska Olena, Zavialova Maryna, Kabanova Olena LOGISTICS AS AN INGREDIENT OF ENSURING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE STATE.....	38
Mihalatii Oleksandr FACTORS OF FORMATION OF COMPETITIVE COMPETITIVENESS IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM.....	45
Mrykhina Oleksandra, Kozevych Rostyslav, Chenfan Huang, Kosach Andrii MONITORING THE READINESS OF R&D RESULTS OF BUSINESS STRUCTURES FOR COMMERCIALIZATION	50
Nazarko Svitlana, Baryshnikova Vira, Marushchak Svitlana SMART-SPECIALIZATION OF UKRAINE IN THE PERSPECTIVE OF POST-WAR RECOVERY	60
Pohrebniak Andrii FEATURES OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF AN ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT	67
Khmyz Mariana, Pavlenchuk Nataliia, Pavlenchuk Anatolii, Terletska Viktoriia THE ROLE AND FEATURES OF MONITORING IN ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF A BUSINESS STRUCTURE	74
Chernychko Tetyana, Nesterova Svitlana, Chernychko Stanislav, Fedynets Myroslav TOOLS FOR SUPPORTING THE ACTIVITIES OF BUSINESS ENTITIES IN THE TRANSCARPATHIAN REGION	82
Chovniuk Yurii, Hasanova Saida, Cherednichenko Petro, Mischenko Olena DEVELOPMENT OF AN OPTIMAL LOGISTICS SYSTEM FOR WAREHOUSING SPORTING GOODS, TOURIST AND MOUNTAINEERING EQUIPMENT	90

MARKETING

Antonchenko Myroslava, Shevchenko Olena, Shyshykhina Liliia THE PRODUCT AS A COMPONENT OF THE BRAND OUTER SHELL: STRUCTURING VIEWS...	113
---	-----

21. Zemlickienė V., and Turskis Z., 2020. Evaluation of the expediency of technology commercialization: a case of information technology and biotechnology. *Technological and economic development of economy*, 26, 271–289. Available online: <https://vb.vgtu.lt/object/elaba:50139218/> (accessed: 06.07.2023)

22. Mrykhina O., Lisovska L., Novakivskyj I., Terebukh A. & Zhukovska V., 2020. Method of Modelling Prices for R&D Products in the Case of their Transfer from Engineering Universities to the Business. *Advances in Science, Technology and Engineering Systems*, 5(5), 80–93.

23. Chukhrau N.I., Shakhovska N.B., Mrykhina O.B., and Lisovska L.S., 2021. Otsiniuvannia rezultativ naukovo-tekhnichnykh robit dlia yikh komertsializatsii. Kyiv : Kondor, 226 pg.

24. Kniaz S.V., Skrynkovskyy R.M., Rusyn-Hrynyk R.R., Konovalyuk I.V. 2022. Otsiniuvannia ta analizuvannia chynnykiv, yaki vplyvaiut na formuvannia systemy monitorynhu diialnosti biznes-struktur. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal “Internauka”. Serii: “Ekonomichni nauky”*, 7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-7-803>.

25. Andrushchak N., and Karbovnyk I., 2019. LabVIEW-Based Automated Setup for Interferometric Refractive Index Probing. *SLAS Technology*, 1–7.

26. Mrykhina O.B., 2018. Transfer tekhnologii z universytetiv u biznes-seredovyshche: paradyhma, kontseptsiiia ta instrumentarii otsiniuvannia. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky. 440 pg.

27. Marunchak D. Ye., and Sydor A.R., 2007. Nadiinist rozghaluzhenykh system. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky.

Назарко Світлана Олексіївна

*кандидат економічних наук, доцент, учений секретар
Академія Державної пенітенціарної служби*

Nazarko Svitlana

*PhD in Economics, Associate Professor, Learned Secretary
Academy of the State Penitentiary Service*

ORCID: 0000-0002-4841-9201

Баришнікова Віра Вячеславівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і фінансів
Одеський національний морський університет*

Baryshnikova Vira

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Docent of the Department of Economics and Finance*

Odesa National Maritime University

ORCID: 0000-0002-5068-9884

Марущак Світлана Миколаївна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної політики та безпеки
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова*

Marushchak Svitlana

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Economic Policy and Security*

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

ORCID: 0000-0002-0760-4427

DOI: 10.25313/2520-2294-2023-7-9046

SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ В ПЕРСПЕКТИВІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

SMART-SPECIALIZATION OF UKRAINE IN THE PERSPECTIVE OF POST-WAR RECOVERY

Анотація. Підвищення рівня життя та якості населення на певній території є однією з найважливіших завдань регіональних органів влади, і для його реалізації на практиці повинні бути створені всі умови, залучені всі інструменти та використані всі можливості. Це набуває особливої актуальності в умовах війни та після її завершення, коли на відбудову держави будуть спрямовуватись всі зусилля. Реалізація цього можливо лише в результаті тісної взаємодії між всіма сферами господарювання регіону та всіма учасниками регіональної економіки, що можливо забезпечити через запровадження нового для міжнародної економіки інструменту регіонального управління – smart-спеціалізації.

У статті коротко розкрито становлення концепції smart-спеціалізації в Європі, визначено її сутність. Проведено хронологічну ретроспективу щодо початку використання концепції у вітчизняній практиці. Проаналізовано напрямки проведення smart-спеціалізації у довоєнний період, окреслено ключові досягнення. Встановлено взаємозв'язок між пандемією корона вірусної інфекції COVID-19, повномасштабної війни з російською федерацією та тенденціями у сфері smart-спеціалізації. Визначено завдання, які будуть покладені на Міністерство регіонального розвитку щодо реалізації концепції в Україні в післявоєнний період. Встановлено сутність процесу підприємницького відкриття та відображено практичні механізми його реалізації. Узагальнено етапи формування регіональної політики smart-спеціалізації: створення координаторської групи, розробка дорожньої карти, пріоритизація проєктів, безпосередня реалізація. Визначено основні проблеми, які гальмують завершення процесу smart-спеціалізації регіонів в Україні, а саме: нечіткість управлінських процесів, неефективність

лідерів проєктів, низька якість аналітичних даних, відсутність налагодженої мережі комунікацій, незавершеність процесу підприємницького відкриття, як одного із ключових елементів для переходу на новий рівень спеціалізації. Визначено можливості застосування smart-спеціалізації для післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: конкурентні переваги, економічні інтереси, інновації, інтелектуальний потенціал, міжнародна конкурентоспроможність, smart-спеціалізація, повоєнне відновлення, цифрова економіка, цифрова трансформація, цифрові інновації, безпека

Summary. Improving the standard of living and the quality of the population in a certain territory is one of the most important tasks of regional authorities, and for its implementation in practice, all conditions must be created, all tools must be involved and all opportunities must be used. This becomes especially relevant in the conditions of the war and after its end, when all efforts will be directed to the reconstruction of the state. The implementation of this is possible only as a result of close interaction between all areas of the region's economy and all participants of the regional economy, which can be ensured through the introduction of a new regional management tool for the international economy – smart-specialization.

The article briefly describes the formation of the concept of smart specialization in Europe, and defines its essence. A chronological retrospective was conducted regarding the beginning of the concept's use in domestic practice. The directions of smart specialization in the pre-war period are analyzed, key achievements are outlined. The relationship between the pandemic of the corona virus infection COVID-19, a full-scale war with the Russian Federation and trends in the field of smart specialization has been established. The tasks that will be assigned to the Ministry of Regional Development regarding the implementation of the concept in Ukraine in the post-war period have been defined. The essence of the process of entrepreneurial discovery is established and the practical mechanisms of its implementation are reflected. The stages of forming a regional policy of smart specialization are summarized: creation of a coordinating group, development of a road map, prioritization of projects, direct implementation. The main problems that inhibit the completion of the process of smart specialization of regions in Ukraine are identified, namely: the vagueness of management processes, the inefficiency of project leaders, the low quality of analytical data, the lack of an established communication network, the incompleteness of the process of entrepreneurial discovery, as one of the key elements for the transition to a new level of specialization. Possibilities of applying smart-specialization for the post-war recovery of Ukraine have been determined.

Key words: competitive advantages, economic interests, innovations, intellectual potential, international competitiveness, smart specialization, post-war recovery, digital economy, digital transformation, digital innovations, security.

Постановка проблеми. Успішність розвитку будь-якої держави напряму залежить від багатьох складових, з-поміж яких головним чином можна виділити рівень розвитку матеріально-технічної бази, виробничої сфери, обсяги наявного людського капіталу, наявність та обсяги ресурсної бази, якість освітніх послуг, конкурентоздатність наукової діяльності, природо кліматичні умови та ефективність управління, рівень та якісь життя населення, обсяги міграції освіченого населення у працездатному віці тощо. Фактором, який напряму впливає на ефективність використання кожної складової соціально-економічного розвитку безумовно є рівень інноваційності рішень, які приймаються на кожному етапі управління. З урахування того факту, що інновації виступають універсальним індикатором прогресу та основою забезпечення конкурентоздатності в сучасних умовах, соціально-економічний розвиток не може бути успішним без включення до цього процесу інноваційної складової. Саме тому під час порушення питання про необхідність стимулювання соціально-економічного розвитку держави повинні бути залучені всі без винятку технології, інструменти, ресурси та методи забезпечення зростання. При цьому важливо враховувати, що в умовах затяжних криз, з якими стикається Україна протягом всього періоду незалежності, одночасно спрямовувати зусилля на роз-

виток всіх складових елементів цифрової економіки неможливо та навіть економічно небезпечно. На додаток, навіть розвинуті країни фокусують свою увагу на розвитку лише декількох інноваційних сфер і лише за умови досягнення запланованих результатів, поступово переходять до розвитку інших видів діяльності. Даний підхід володіє багатьма перевагами: концентрація ресурсів, зусиль, зменшення непродуктивних витрат. З урахуванням цього розвинуті країни все частіше використовують такі підходи та управлінські технології, однією з яких є доволі нова, проте досить результативна — smart-спеціалізація. Характерною рисою даної технології є її використання у регіональному розрізі. В Україні застосування smart-спеціалізації активно розпочалось починаючи з 2016 року. Проте, на превеликий жаль, яскравих успіхів від її застосування досягнути так і не вдалось. З іншого боку, в умовах затяжної повномасштабної війни, коли економіка України все більше виснажується та занепадає, вкрай важливим виступає пошук шляхів оперативного її відновлення. Відтак, принципово нової необхідності набувають питання проведення smart-спеціалізації України, коли потрібно максимально швидко та якісно відновлювати зруйноване житло, об'єкти критичної та виробничої інфраструктури, комплементарно формуючи основу для довгострокового інноваційного розвитку країни

у пост воєнний період. Вищенаведене формує собою високу актуальність проведення дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками, питання розвитку регіонів на засадах смарт-спеціалізації набувають все більшого поширення в науковій літературі. Зокрема, вагомий вклад у вивчення зазначеної тематики був здійснений такими вітчизняними дослідниками, як Слинько М., Динник І., Барановський М., Чикаренко І., Маматова Т., Олешко А., Шацька З., Ровнягін О., Белявцева В., Хрипунова Д., Кудин С., Федик М., Носирев О., Яцюк О., Грошев С., Залуцький І. та ін.. Окрім того, тема смарт-спеціалізації є надзвичайно актуальною у наукових колах європейських країн, які мають практику використання даного інструменту як напрямку регіонального розвитку. Так, серед європейських науковців значний вклад у вивчення стратегій смарт-спеціалізацій та їх імплементації на практиці здійснений MarcoDiCataldo, VassilisMonastiriotis, AndrésRodríguez-Pose, KarenSchlüter, MariaHelenaNazaré, Durocher L., Sandu S., Kubiak J., Abaseaca R., Bergander R., D'AngelaF. та ін.. Проте, детальний аналіз наявних літературних доробок, свідчить про недостатність вивчення можливостей використання смарт-спеціалізації в контексті після воєнного відновлення України.

Формулювання цілей статті. На основі вищенаведеного, метою дослідження виступає вивчення можливостей використання смарт-спеціалізації для стимулювання розвитку економіки у після-воєнний період.

Виклад основного матеріалу. Концепція смарт-спеціалізації, повна назва якої звучить як «Стратегія досліджень та інновацій для розумної спеціалізації (RIS3)» є відносно новим напрямком теоретичних та практичних регіональних досліджень і була вперше запропонована групою експертів Директорату з питань технологій та інновацій Європейської комісії у 2008 році через публікацію її основних засад у своєму світі «Знання для зростання: перспективи науки, технологій та інновацій». На практиці ж перше застосування концепції було здійснено через нову політику розвитку європейських регіонів «Європа-2020», у 2013 році [1]. Розвиток концепції смарт-спеціалізації забезпечувався в тому числі й через створення спеціальної платформи «SmartSpecialization», на якій даний момент зареєстровано 180 регіонів із 19 країн Європейського Союзу (ЄС), а також 42 регіони з семи країн, які не є членами ЄС [2].

В онову теоретичних засад концепції смарт-спеціалізації закладено положення теорій економічного зростання, класичної, еволюційної економіки, торговельної спеціалізації та неокласичної просторової економіки [3]. Щодо самого визначення поняття «смарт-спеціалізація» то на цей

час існує досить багато його трактувань, представлених у зарубіжній та вітчизняній літературі. Проте, в рамках нашого дослідження пропонуємо за основні брати офіційне визначення терміну, представлене Організацією економічного співробітництва та розвитку, а саме: «Smart-спеціалізація (S3) — це промислова та інноваційна структура для регіональної економіки, метою якої є відобразити як державна політика, базові умови, політика дослідження та розвитку, а також інвестицій в інновації впливають на економічну та науково-технічну спеціалізацію регіону і, як наслідок, його продуктивність, конкурентоздатність та забезпечення економічного зростання [4]. Це закономірне продовження процесу поглиблення, диверсифікації та спеціалізації загальних стратегій інноваційної та цифрової трансформації, з урахуванням регіональних особливостей та міжрегіональних аспектів. Окрім того, проведення smart-спеціалізації — це дієвий спосіб допомогти розвинути економікам, а також тим, які розвиваються простимулювати економічне зростання шляхом застосування керованих інвестицій або інвестицій на основі знань у регіонах.

Щодо України, то питання доцільності використання смарт-спеціалізації у регіональній політиці підіймалися ще у 2015–2016 роках. З цього моменту дана концепція все більше і більше застосовувалась при розробці політики регіонального розвитку. Найбільш яскравим її втіленням у довоєнний період була розроблена на основі концепції Стратегія регіонального розвитку областей України до 2027 року.

У межах співпраці України з Європейською комісією у 2018 році було прийнято рішення про проведення смарт-спеціалізації трьох пілотних регіонів: Харківського, Одеського та Запорізького в межах першої частини проекту, а також Закарпатського та Черкаського в межах другої. До кінця 2019 року планувалося провести аналіз даних згідно із підходом до смарт-спеціалізації всіх регіонів України. При цьому для тих регіонів, які обрали власну смарт-спеціалізацію та отримали підтвердження від Європейської комісії, відкривався доступ до фінансової та технічної підтримки з боку ЄС в рамках таких програм як Horizon 2020 та COSME [5].

У 2019–2021 роках за сприяння ЄС в п'яти регіонах України відбувалась реалізація проекту «Розвиток інноваційної інфраструктури та вдосконалення інноваційної політики на основі smart-specialization», а для інших регіонів було розроблено стратегії із деякими елементами смарт-спеціалізації, що було головною умовою одержання фінансування від Державного фонду регіонального розвитку України.

Після цього, у липні 2020 року Українським інститутом політики було підсумовано результати

дослідження 6 місяців після прийняття регіональних стратегій розвитку. Метою проведення дослідження було здійснення аналізу стану впровадження концепції смарт-спеціалізації в Україні та розробка наступних кроків для підвищення її успішності. В рамках звіту визначено, що за підсумками 2019 року кількість пілотних регіонів збільшилась до 12, а в стратегіях розвитку областей на 2021–2027 роки було вперше встановлено конкретні галузі діяльності, які у переважній більшості збігалися з аналізом даних експертів по смарт-спеціалізації з Європи. Водночас було підкреслено відсутність розроблених пріоритетів S3 по всіх регіонах України [6].

Зазначена тенденція підтверджується й експертами Асоціації підприємств промислової автоматизації України, які підкреслюють що процес розробки регіональних стратегій на основі концепцій smart-спеціалізації й отримані результати від їх запровадження показують недостатнє розуміння методології впровадження концепції, відсутність у працівників публічного управління всіх рівнів необхідних навичок, низьку залученість представників бізнесу та громадськості, а також недостатню готовність наукової спільноти виконувати методичний супровід процесів смарт-спеціалізації [7].

Проблема подальшого розвитку смарт-спеціалізації регіонів України ще більше поглибилась в кризовий період з 2020 по 2023 роки, коли кожен регіон зіткнувся спочатку із наслідками карантину через пандемію COVID-19, а потім з повномасштабним військовим вторгненням російської федерації. Особливо гостро зазначені події торкнулись саме тих регіонів, які перші брали участь у пілотних проєктах по смарт-спеціалізації: Харківської, Одеської та Запорізької областей. Саме це регіони, разом із Дніпропетровською, Донецькою, Луганською, Херсонською, Київською, Чернігівською та Сумською областями надалі потребуватимуть інвентаризації збереженого бізнесу та побудови нових інноваційних векторів регіонального розвитку. Ключовим учасником в цьому процесі повинно стати Міністерство регіонального розвитку, яке в рамках повоєнного відновлення з використанням смарт-спеціалізації повинно буде здійснювати наступні заходи [8]:

1. Побудова регіональної політики з акцентом на зміцнення її стійкості в умовах непередбачуваних обставин з урахуванням посилення заходів безпеки в регіоні.
2. Здійснення заходів із використанням сучасних інструментів регіональної політики за новими стандартами, відкинувши усталені інструменти довоєнного періоду.
3. Забезпечення координації формування регіональних програм розвитку із залученням підтримки міжнародних фондів та організацій, які інвестують у відновлення міст та регіонів.

В той самий час, аналіз Державної програми регіонального розвитку на період до 2020 року показує, що основні акценти під час планування розвитку регіону були сфокусовані на великих виробництвах, які можуть приносити левову частку доходів бюджету. Проте, це не є зовсім правильним, адже очевидно, що масштабні виробничі підприємства є далеко не в кожному місті чи регіоні.

Для того, щоб забезпечити розвиток кожного регіону, не залежно від його виробничого потенціалу необхідно спрямовувати зусилля на реалізацію програм підтримки малого бізнесу, зокрема на процес підприємницького відкриття EDP (Entrepreneurial discover process). При цьому EDP виступає одним з основних методів проведення смарт-спеціалізації будь-якого регіону. Для того, щоб це стало можливим на практиці необхідно проводити політику щодо активного залучення до процесу остаточного визначення напрямків смарт-спеціалізації регіону представників з бізнес-спільнот, науковців, громадських організацій. Лише завдяки об'єднанню зусиль влади, бізнесу та науки реалізація концепції смарт-спеціалізації може стати реальним механізмом трансформації економіки у напрямку до перетворення її на цифрову та активізацію розвитку регіонів [9].

Розглянемо яким чином це відбувається в реальних умовах. В першу чергу здійснюється створення команди ініціаторів та координаторів процесу, які весь час повинні стимулювати населення до втілення підприємницького потенціалу. Наступний — найскладніший етап — визначення потенційних стейкхолдерів. Складність його зумовлюється тим, що в умовах суцільної недовіри до всіх ініціатив, які надходять з боку влади на підтримку бізнесу, творчі та ініціативні люди, у яких відсутній досвід підприємництва, можуть просто ігнорувати будь-які заклики до організації зустрічей. Розв'язувати цю проблему можливо, якщо координатори процесу проявлятимуть власну ініціативу та проводитимуть індивідуальну роботу з підприємцями. Додаткова складність даного етапу полягає у відсутності єдиної методології визначення активних підприємців, а враховуючи що дана справа є процесом творчим, то його можливо реалізувати лише при умові цілеспрямованості координаційної групи. З іншого боку, попри відсутність єдиної методології, проаналізувавши наявну літературу ми сформували загальні етапи формування регіональної політики смарт-спеціалізації (табл. 1).

Попри розроблений детальний інструментарій, методи та етапи забезпечення регіонального розвитку через концепцію смарт-спеціалізації не вирішеними залишається ряд проблем, які значно гальмують закінчення цього процесу. Розглянемо основні з них.

В першу чергу це нечіткість управлінських процесів. Формування стратегії інноваційного

Таблиця 1

Етапи формування регіональної політики смарт-спеціалізації

Назва етапу	Сутність	Практичні дії
Створення координаційної групи	Затвердження координаційної групи на обласному рівні, проведення аналізу потенціалу регіону та встановлення пріоритетного напрямку його розвитку.	Проведення інтерактивних семінарів, в результаті проведення яких відбувається розподіл завдань між всіма членами команди, у тому числі щодо зустрічей з представниками інших регіонів, Європейської Комісії, незалежними експертами, які працюють в межах смарт-спеціалізації.
Розробка дорожньої карти	Узгодження спільного бачення розвитку регіону з урахуванням характерних особливостей його функціонування та його ринкової динаміки.	Підготовка командою координаторів презентації стратегії, з подальшим її опрацюванням експертам регіонального розвитку.
Проведення пріоритизації проєктів	Відбір з поміж усіх проєктів по розвитку регіону тих, які є пріоритетними та фокусування на них всіх зусиль.	У співпраці з контролюючою групою смарт-спеціалізації проведення контролю за відбором найперспективніших ніш, моніторинг потоків інформації та фінансів, спрямованих на реалізацію проєкту.
Реалізація проєкту	Формування координаторами сприятливого для роботи бізнесу середовища.	Представлення координаторською групою регіону в міжнародних організаціях, на тематичних заходах для залучення до проєктів інвесторів, і як наслідок розширення конкурентного потенціалу в галузі.

Джерело: розроблено авторами на основі [9–11]

розвитку попри те, що є проєктом, насправді немає чіткої послідовності впровадження. Це зумовлено послабленим регіональним управлінням, у результаті якого ключові учасники кластера залишаються в тіні і як наслідок недоотримують підтримку та ресурси для свого розвитку. Відтак, до процесу управління проєктами необхідно залучати комплекс методів та інструментів з корпоративного менеджменту, особливо в частині моніторингу за груповими процесами реалізації.

З даної проблеми логічно випливає наступна — неефективність лідерів проєктів. Розподіл обов'язків між координаторами проєктів відбувається на рівні головних спеціалістів обласних державних (військових) адміністрацій або як поширено у європейських країнах — між науковцями. Проте на практиці, місцева влада повною мірою не справляється з процесом управління, а вітчизняні науковці не володіють практичним досвідом реалізації проєктів. Для вирішення ситуації необхідно вжити комплекс заходів для формування у координаторів проєкту чіткого розуміння своїх обов'язків, а також встановити гідну фінансову винагороду за ефективну їх реалізацію. При цьому залучати людей на посаду координаторів найкраще із комерційного сектору.

Третьою проблемою є низька якість аналітики, коли зібрана інформація про ситуацію в регіоні може бути прямо протилежною реальній ситуації. Це виливається в те, що в регіоні може бути перспективна одна галузь, проте її розвиток буде блокуватись через низьку компетентність чи корумпованість аналітиків. Вирішення ситуації лежить в площині залучення до аналітичних досліджень незалежних компаній, а також доповнення ко-

манди експертів фахівцями у сфері регіонального бізнес-середовища, які можуть зорієнтувати на правильних напрямках пошуку інноваційних секторів або вказати на хибність здійсненого вибору.

Ще однією проблемою, яка значно стримує застосування смарт-спеціалізації в Україні є відсутність налагодженої мережі комунікацій. Найбільш поширеним каналом комунікацій між ініціаторами проєктів та населенням на поточний момент є соціальні мережі, проте незалежно від вжитих дій координаторами проєкту — цього недостатньо для підвищення довіри з боку населення. Для вирішення ситуації необхідно підвищити комунікацію всередині команди через використання дистанційних методів комунікації. Окрім того, комунікації повинні виходити за рамки переговорів зі стейкхолдерами, з метою донесення важливості інноваційного розвитку до всієї громади. Одним з основних кроків на цьому шляху повинно стати створення прозорої системи звітування перед громадою, яка буде доступна в соціальних медіа, на спеціалізованих сайтах, в засобах масової інформації, через білборди та сітілайти тощо.

Окрім того, вкрай важливо завершити процес підприємницького відкриття, що не було здійснено у жодній області до цього моменту, адже через незавершеність цього етапу жодна команда не може рухатись далі.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Підсумовуючи проведене дослідження, можемо сформулювати висновки, що у довоєнний період в Україні активно відбувався процес смарт-спеціалізації регіонів. Разом з тим, цей процес натикався на багато суперечностей.

З урахуванням того, що повномасштабна війна з Російською Федерацією завдала нищівного удару вітчизняній економіці, інфраструктурі, логістиці, закономірним є пошук шляхів повоєнного відновлення і підготовка до їх запровадження вже зараз. Одним із таких напрямків є смарт-спеціалізація. Це пов'язано із тим, що проведення спеціалізації регіонів дозволить їм отримати доступ до міжнародного фінансування інноваційного розвитку, що буде вкрай актуальним у випадку обмеженості ресурсів для відновлення країни. Водночас, щоб це стало можливим на порядку денному стоїть вирішення ряду проблем, з якими стикнулася смарт-

спеціалізація: нечіткість управлінських процесів, неефективність лідерів проєктів, низька якість аналітичних даних, відсутність налагодженої мережі комунікацій, не закінченість процесу підприємницького відкриття. Відтак, нині необхідно спрямовувати зусилля на усунення даних суперечностей та підготовку платформи для запуску механізму фінансування інноваційних галузей регіону, як джерела відновлення країни. Перспективою подальших досліджень у зазначеному напрямку є аналіз досягнень щодо завершення підготовчого етапу до проведення смарт-спеціалізації регіонів та оцінка ефективності від її використання.

Література

1. Барановський М. Smart-спеціалізація як інструмент активізації розвитку регіонів України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Географічні науки. 2020. № 13. С. 7–10.
2. Smart Specialization Platform. European Commission. 2023. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/cooperation> (дата звернення 26.07.2023).
3. Патицька Х.О. Стратегія смарт-спеціалізації в контексті забезпечення конкурентоспроможності регіону: теоретичний аспект. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2019. № 11. С. 1–9.
4. Innovation-driven Growth in Regions: The Role of Smart Specialisation. OECD. 2013. URL: <http://www.oecd.org/sti/inno/smart-specialisation.pdf> (дата звернення 26.07.2023).
5. Чикаренко І., Маматова Т. Смарт-спеціалізація в рамках реформованої політики згуртованості Європейської комісії: нові пріоритети та виклики. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 6. С. 92–93.
6. Відбулось обговорення на тему: «Смарт-спеціалізація в Україні: пів року після прийняття обласних стратегій розвитку». Український інститут міжнародної політики. 2020. URL: <http://www.uiip.org.ua/відбулося-обговорення-на-тему-сма-рт-с/> (дата звернення 26.07.2023).
7. Паралельні світи смарт-спеціалізації — чи можливо та як їх зблизити. INDUSTRY4UKRAINE. 2020. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25853/1/65-362-366.pdf> (дата звернення 26.07.2023).
8. Кудин С., Федик М. Державна політика у сфері смарт-спеціалізації регіонів. Економіка та суспільство. 2022. № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1538/1479> (дата звернення 27.07.2023).
9. «Молодь та Індустрія 4,0» — як працює методика EDP смарт-спеціалізації на практиці. INDUSTRY4UKRAINE. 2022. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/molod-ta-industriya-4-0-uk/yak-praczuuye-metodyka-edp-smart-specjalizacziyi/#:~:text=Згідно%20європейської%20методики%2C%20процес%20підприємницького,та%20планів%20дій%20регіональної%20спеціалізації> (дата звернення 27.07.2023).
10. Schlüter K. (Regional) Smart Specialisation — A new push for regionalism in Europe? Cairn.Info. 2016. URL: <https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2016-1-page-180.htm> (дата звернення 27.07.2023).
11. Di Cataldo M., Monastiriotis V., Rodriguez-Pose A. How 'smart' are smart-specialization strategies? Industrial Analytics Platform. 2022. URL: <https://iap.unido.org/articles/how-smart-are-smart-specialization-strategies> (дата звернення 27.07.2023).

References

1. Baranovskyi M. (2020). Smart-spetsializatsiia yak instrument aktyvizatsii rozvytku rehioniv Ukrainy. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia Heohrafichni nauky. vol. 13, pp. 7–10.
2. Smart Specialization Platform (2023). European Commission. 2023. Available at: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/cooperation> (Accessed 26 July 2023).
3. Patytska Kh.O. (2019). Stratehiia smart-spetsializatsii v konteksti zabezpechennia konkurentospromozhnosti rehionu: teoretychnyi aspekt. Elektronne naukove fakhove vydannia "Efektyvna ekonomika". vol 11, pp. 1–9.
4. Innovation-driven Growth in Regions: The Role of Smart Specialisation (2013). OECD. Available at: <http://www.oecd.org/sti/inno/smart-specialisation.pdf> (Accessed 26 July 2023).
5. Chykarenko I. and Mamatova T. (2022). Smart-spetsializatsiia v ramkakh reformovanoi polityky zghurtovanosti Yevropeiskoi komisii: novi priorytety ta vyklyky. Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava. vol. 6, pp. 92–93.

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА».

Серія: «Економічні науки»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «INTERNAUKA».

Series: «Economic sciences»

№ 7 (75)

Головний редактор — *Камінська Т.Г.*

Київ 2023

Видано у авторській редакції

Адреса редакції: Україна, м. Київ, вул. Ломоносова, буд. 18

Контактний телефон: +38(044) 222 58 89

Контактний телефон: +38(067) 401 84 35

E-mail: editor@inter-nauka.com

Підписано у друк 31.07.2023. Формат 60×84/8

Папір офсетний. Гарнітура UkrainianSchoolBook. Друк офсетний.

Умовно-друкованих аркушів 25,34. Тираж 100. Заказ № 217.

Ціна договірна. Надруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано у видавництві

ТОВ «Центр учбової літератури»

вул. Лаврська, 20, м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.